

POŹEŠKA BISKUPIJA

**SLAVLJE POSVETE
ŹUPNE CRKVE SV. MIHAELA
ARKANĐELA U STAROJ GRADIŠKI**

Dan obnove čišćenja pamćenja i spomena mućenika,
26. oŹujka 2010.

Izdavač:
Požeška biskupija
Trg Sv. Trojstva 18, Požega

Priredili:
Željko Jurković, Alen Kopunović Legetin, Stjepan Kožul, Goran Lukić

Grafička obrada:
Tomislav Koščak

Tisak:
Grafika Markulin, Lukavec

Tiskano u ožujku 2010.

Naklada:
800 primjeraka

Na naslovnici:
Prednja strana – nova župna crkva u Staroj Gradiški;
Na poleđini – srušena župna crkva u Staroj Gradiški 1948.

NOVA ŽUPNA CRKVA SV. MIHAELA ARKANDELA U STAROJ GRADIŠKI

SPOMEN SVEĆENICIMA UZNICIMA

Ni jedno drugo mjesto kao *Stara Gradiška* i tamošnji zatvor ne pamte većeg broja svećenika, dijecezanskih i redovničkih, koji su nevino osuđeni izdržavali svoje dugogodišnje zatvorske kazne, o kojima se također sve do nedavno nije smjelo otvoreno govoriti. Pastirsko pismo naših biskupa od 20. rujna 1945. godine spominje da se po logorima i zatvorima nalazi 169 svećenika a njihov broj je trajno rastao. Imamo podatak varaždinskog župnika Mihovila Kanotija da je u njegovo vrijeme u Staroj Gradiški tamnovalo 207 svećenika a kapucin Ilija Borak svjedoči da je 1955. godine ondje bilo u uzništvu 211 svećenika i redovnika. Trebat će još istražiti sve okolnosti da se utvrdi puna istina o tim svećeničkim žrtvama. Jedno je sigurno: Stara Gradiška ostaje nenadmašeno mjesto svećeničkog progona, njihova prezira, patnje i stradanja pred kojim mi, današnji biskupi i svećenici ne smijemo ostati ravnodušni.

Štoviše, uz mnoštvo nedužnih žrtava stradavala je starogradiška župa pa i sama župna crkva. Naime, godine 1945. ubijen je župnik Ferdo Maretić a 1948. tadašnje komunističke vlasti naredile su da se ima srušiti tamošnja župna crkva sv. Mihaela Arkanđela te su po svjedočanstvu brojnih zatvorenika prisiljavale utamničene svećenike da to čine i da golim rukama

čiste ciglu. Zacijelo je to jedinstven slučaj u povijesti, ne samo hrvatskog naroda, da su svećenici rušili jednu crkvu. Zbog okolnosti u kojima se nalazila župa, prije nego li se promijenila komunistička vlast i konačno prestao djelovati zatvor, nije se moglo pomišljati na ponovnu izgradnju Božjeg hrama te ona za svoje liturgijske potrebe rabi još i danas dvoranu u okviru župnog stana pokraj groblja u Uskocima, a u Staroj Gradiški još uvijek nema nikakvoga kršćanskog znaka.

Smatramo da je došlo vrijeme kada zajednički moramo vratiti dug svećenicima, drugim vjernicima i rodoljubima koji su nevino osuđeni tamnovali u starogradiškom zatvoru i ujedno vratiti dostojanstva župi poniženoj u komunističkom sustavu. Izgradnjom tamošnje župne crkve želimo postaviti trajan molitveni spomen svima njima, posebno svećenicima. (...) *Neka tako općinstvo svetih progovori glasnije od tvoraca podjele i zla* (usp. Nadolaskom trećega tisućljeća, 37).

Želimo istaknuti da pamćenje i spomen mučenika i svjedoka vjere iz vremena totalitarnih sustava kod nas nema ništa s vraćanjem u prošlost da bismo se bavili progoniteljima, budili osvetničke strasti ili osjećaje mržnje. To je nastojanje iskazivanja poštovanja prema nedužnoj žrtvi i njezinoj moralnoj veličini, koja je postala naša baština od čijih plodova danas živimo i po čijoj snazi želimo biti ljudi praštanja i pomirenja. Kršćansko svjedočanstvo brojnih vjernika sve do prolijevanja krvi za nas je izazov da *“okruženi tolikim oblakom svjedoka, odložimo svaki teret i grijeh koji nas sapinje te postojano trčimo u borbu koja je pred nama”* (Hebr 12,1).

Iz Pisma hrvatskih biskupa svećenicima, 11. listopada 2004.

RED POSVETE CRKVE

UVODNI OBREDI

ULAZ U CRKVU

Vrata nove crkve u Staroj Gradiški su zatvorena a vjernici se okupe za slavlje ispred nje. Iz zgrade obližnje Osnovne škole kreće ophod. Ne nose se svijeće, osim onih uz moći bl. Alojzija Stepinca. Ne pali se tamjan ni u ophodu ni u misi sve do obreda kađenja i osvjetljivanja oltara i crkve. Sprijeda ide križonoša, za njim predstavnici vjernika starogradiške župe, službenici, đakoni s moćima Blaženika, koje prate sa svake strane službenici sa svijećama; iza njih prezbiteri koncelebranti, biskupi na čelu s msgr. Mariom Robertom Cassarijem, apostolskim nuncijem i msgr. Marinom Srakićem, đakovačko-osječkim nadbiskupom i metropolitom, predsjednikom Hrvatske biskupske konferencije te dijecezanski biskup msgr. Antun Škvorčević, predvoditelj slavija, iza kojega idu dvojica đakona, služitelji kod knjige i mitre.

Pjevači i narod ispred crkve prate ophod pjevanjem antifone:

U DOM ĆEMO GOSPODNJI RADOSNI IĆI

The image shows two staves of musical notation in a single system. The first staff begins with a treble clef and a common time signature (C). The melody consists of quarter notes: G4, A4, B4, C5, B4, A4, G4. Below the staff, the lyrics are: U dom Će - mo Go - spod - nji. The second staff continues the melody with quarter notes: G4, A4, B4, C5, B4, A4, G4. Below the staff, the lyrics are: ra - do - sni i - Ći. The system ends with a double bar line.

Psalam 122 (121)

Obradovan se kad mi rekoše:
„Hajdemo u Dom Gospodnji!“
Eto, noge nam već stoje
na vratima tvojim, Jeruzaleme.

Jeruzaleme, grade čvrsto sazdani
i kao u jedno saliveni!
Onamo uzlaze plemena, plemena Gospodnja,
po Zakonu Izraelovu,
da slave ime Gospodnje.
Ondje stoje sudačke stolice,
stolice doma Davidova.

Molite za mir Jeruzalemov!
Blago onima koji tebe ljube!
Neka bude mir u zidinama tvojim
i pokoj u tvojim palačama!

Radi braće i prijatelja svojih
klicat ću: »Mir tebi!«
Radi Doma Gospodina, Boga našega,
za sreću tvoju ja ću moliti.

Na ulazu u crkvu svi se zaustave. Članovi Odbora za izgradnju crkve na čelu s predsjednikom msgr. Josipom Devčićem, arhitekt nove crkve, predstavnici izvoditelja radova predaju crkvu biskupu: predaju mu ispravu vlasništva crkve i ključeve. Predsjednik Odbora kratko pozdravi biskupa te poziva arhitekta Ivana Prtenjaka da protumači što nova crkva u umjetničkom pogledu i s obzirom na poseban oblik izražava. Po završetku izlaganja biskup započinje slavlje:

U ime Oca i Sina i Duha Svetoga.

Narod odgovori:

Amen.

Biskup proslijedi:

**Braćo i sestre! Milost i mir svima vama
u svetoj Crkvi Božjoj.**

Narod odgovori:

I s duhom tvojim.

- »Tko je taj Kralj slave?«
»Gospodin silan i junačan,
Gospodin silan u boju!«
- »Podignite, vrata, nadvratnike svoje,
dižite se, dveri vječne,
da uniđe Kralj slave!«
- »Tko je taj Kralj slave?«
»Gospodin nad Vojskama —
on je Kralj slave!«

Biskup ne ljubi oltar nego ide k sjedalu; drugi biskupi, prezbiteri koncelebranti, đakoni i službenici idu na mjesta koja su im određena. Blaženikove moći polože se na prikladno mjesto u svetištu između zapaljenih svijeća.

BLAGOSLOV VODE I ŠKROPLJENJE

Kad završi obred ulaza, biskup blagoslivlja vodu da njome poškropi narod u znak pokore i u spomen krštenja te opere stijene i oltar nove crkve. Biskup stoji kod sjedala a službenici mu donesu posudu s vodom. Biskup pozove sve na molitvu ovim riječima:

Draga braćo i sestre!

**Svečano slavimo posvetu župne crkve
sv. Mihaela Arkandjela u Staroj Gradiški;
pomolimo se ponizno Gospodinu
Bogu našem da blagoslovi ovu vodu:
njome ćemo se poškropiti u znak pokore
i spomen krštenja, njome oprati nove stijene
i novi oltar ove crkve. Pomogao nas Gospodin
svojom milošću, da budemo poslušni Duhu
koga smo primili te vjerni ostanemo
u njegovoj Crkvi.**

Svi neko vrijeme mole u šutnji. Tada biskup proslijedi:

Bože! Ti svako stvorenje izvodiš svjetlu života; ljude obasipaš tolikom ljubavlju: ti ih očinskom brigom hraniš, rosom svoje ljubavi od grijeha čistiš i Kristu Glavi neprestano privodiš. Po tvom milosrdnom naumu oni što grešni u vodu silaze, suumrli s Kristom nevini ustaju, postaju njegovi udovi i subaštinici vječne nagrade.

✠ Posveti ovu vodu; kad poškropi nas i stijenu ove crkve, to nek bude znak one svete kupelji što nas u Kristu opru i učini hramom tvoga Duha. Daj da sa svom braćom što u ovoj crkvi slave kršćanska otajstva, stignemo u nebeski grad Jeruzalem. Po Kristu Gospodinu našem.

Svi:

Amen.

Biskup, u pratnji đakona, prolazi kroz crkvu i škropi blagoslovljenom vodom narod i stijene; kad se vrati u svetište, škropi oltar. Za to vrijeme pjeva se antifona:

I-su - kr-ste, sr-cu tvom s-na-ma naš se ku-ne dom:
du-šom, tije-lom vijek sam tvoj, za krst ča-sni bi-juć boj.

Psalmist riječima svetog teksta (Ez 36, 24-28 i Rim 5,3-4) podsjeća na otajstvo krštenja i pripadnosti novom Božjem narodu po kupelji preporođenja:

Kad svoje ime posvetim među vama,
tada ću vas sabrati iz svih naroda,
i skupiti iz svih zemalja,
i dovest vas u vašu zemlju.

Svi ponove antifonu:

Isukrste Srcu tvom...

Psalmist nastavi:

Poškropit ću vas vodom čistom da se očistite.
Očistiti ću vas od svih vaših nečistoća
i od svih kumira vaših.

Svi ponove antifonu:

Isukrste Srcu tvom...

Psalmist proslijedi dalje:

Dat ću vam novo srce, nov duh udahnut ću u vas.
Izvadit ću iz tijela vašega srce kameno
i dat ću vam srce od mesa. Duh svoj udahnut ću u
vas da hodite po mojim zakonima i da čuvate i vršite
moje naredbe.

Svi ponove antifonu:

Isukrste Srcu tvom...

Psalmist proslijedi riječima:

I nastanit ćete se u zemlji koju dadoh vašim ocima i
bit ćete moj narod, a ja ću biti vaš Bog.

Svi ponove antifonu:

Isukrste Srcu tvom...

Psalmist nastavi sljedećim riječima (Rim 5,3-4):

Koji smo god kršteni u Krista Isusa,
u smrt smo njegovu kršteni. Krštenjem smo, dakle,
zajedno s njime ukopani u smrt da kao što Krist
slavom Očevom bi uskrišen od mrtvih,
i mi tako hodimo u novosti života.

Svi ponove antifonu:

Isukrste Srcu tvom...

Nakon škropljenja biskup se vrati k sjedalu i, pošto završi pjevanje, stojeći i sklopljenih ruku govori:

**Bog, Otac, što čini milosrdna djela,
neka bude prisutan u ovom domu molitve.
Mi smo hram u kojemu on stanuje.
Neka nas milošću Duha Svetoga čisti.**

Svi:

Amen.

PJESAN I ZBORNA MOLITVA

Pije nego li zapjeva pjesan Slava Bogu na visini, biskup sljedećim riječima poziva da se sa zvonika blagoslovljene nove crkve prvi puta oglase zvona:

**Draga Braćo i sestre!
Neka se nakon više od šezdeset godina
prisilne šutnje u Staroj Gradiški
sada oglasi zvono sv. Mihaela Arkandela,
nebeskog zaštitnika ove župne crkve,
koje će svakodnevno pozivati vjernike
da uzdignu Bogu svoj život
te njegovu milosrđu povjere
sve svoje preminule i nasilno ubijene.**

Kada zazvoni prvo zvono biskup nastavi:

**Neka zazvoni drugo zvono
postavljeno na spomen više od dvjesto pedeset
zasužnjenih svećenika u starogradiškom
zatvoru u vrijeme komunističkih progona.
Neka ono svojim svakodnevnim
trostrukim oglašavanjem podsjeća na otajstvo
utjelovljenja, smrti i uskrsnuća Gospodnjega
kojem su ti svećenici služili i s kojim su se
u svojim patnjama i poniženju sjedinili.**

Kad se oglasi drugo zvono biskup proslijedi riječima:

**Neka se oglasi i treće zvono,
podignuto na Slavu Božju a u spomen
svim uznicima starogradiškog zatvora
koji su tijekom triju totalitarnih sustava
dvadesetog stoljeća ovdje trpjeli progon
i poniženje samo zato što s pripadali
određenom narodu, vjeri ili svjetonazoru.
I neka svi koji ga čuju uzdignu svoj vapaj Bogu
da bude milosrdan žrtvama i zločiniteljima.**

**Dok sva tri zvona nove crkve oglašavaju radost slavlja, biskup
zapjeva Slava Bogu na visini a zbor prihvati. Kad svrši pjesan,
biskup sklopljenih ruku govori:**

Pomolimo se.

I svi neko vrijeme mole u šutnji. Tada biskup, raširenih ruku, govori:

**Svemogući vječni Bože,
izlij svojju milost na ovo mjesto
i svima koji te zazivaju daruj svoju pomoć.
Snaga tvoje riječi i otajstava neka ovdje
utvrdi srce svih vjernika. Po Gospodinu.**

Svi:

Amen.

BOGOSLUŽJE RIJEČI

Naviještanje Božje riječi prikladno je slaviti ovako: dva čitača, od kojih jedan nosi Lekcionar mise, i psalmist pristupe k biskupu. Biskup stoji s mitrom, primi Lekcionar, pokaže ga narodu i govori:

**Neka u ovoj dvorani uvijek odjekuje
Božja riječ. Nek vam otvara otajstvo Kristovo
i u Crkvi ostvaruje vaše spasenje.**

Svi odgovaraju:

Amen.

Zatim biskup predaje Lekcionar prvom čitaču. Čitači i psalmist idu na ambon, noseći Lekcionar, da ga svi vide. Potom slijedi

PRVO ČITANJE (Neh 8,2-4a.5-6.8-10)

*Čitahu iz knjige Božjeg zakona i razlagahu
da narod može razumjeti što se čita.*

Čitanje Knjige Nehemijine

U one dane:

**Svećenik Ezra donese Zakon pred zbor ljudi,
žena i sviju koji su bili sposobni razumjeti ga.**

**I na trgu koji je pred Vodenim vratima
čitao je knjigu od ranoga jutra do podneva,
pred ljudima i ženama i svima koji su mogli
razumjeti. Sav je narod pozorno slušao
knjigu Zakona.**

**Književnik Ezra stajaše na drvenu besjedištu
koje su podigli za tu zgodu. Otvori knjigu
naočigled svemu narodu – jer je bio poviše od
svega naroda – a kad ju je otvorio, sav narod**

ustade. Tada Ezra blagoslovi Gospodina, Boga velikoga, a sav narod, podignutih ruku, odgovori: "Amen! Amen!" Potom kleknu i poklone se pred Gospodinom, licem do zemlje. I čitahu iz knjige Božjeg zakona po odlomcima i razlagahu smisao da narod može razumjeti što se čita. Potom namjesnik Nehemija, i svećenik-književnik Ezra, i leviti koji poučavahu narod rekoše svemu narodu: "Ovo je dan posvećen Gospodinu, Bogu vašemu! Ne tugujte, ne plačite!" Jer sav narod plakaše slušajući riječi Zakona. I još im reče Nehemija: "Pođite i jedite masna jela, i pijte slatko, i pošaljite dio onima koji nemaju ništa pripremljeno, jer ovo je dan posvećen našem Gospodu. Ne žalostite se: radost Gospodnja vaša je jakost." Riječ Gospodnja.

Svi uskliknu:

Bogu hvala!

OTPJEVNI PSALAM

Ant. *Lj. Galetić*

Ne - ka te sla - ve na - ro - di,
Bo - že, svi na - ro - di ne - ka te sla - ve!

Psalam 67 (66)

Smilovao nam se Bog i blagoslovio nas,
obasjao nas licem svojim,
da bi sva zemlja upoznala putove tvoje,
svi puci tvoje spasenje.

Neka se vesele i kliču narodi,
Jer sudiš pucima pravedno,
i narode vodiš na zemlji.

Neka te slave narodi, Bože,
svi narodi neka te slave.
Bog nas blagoslovio!
Neka ga štuju svi krajevi svijeta.

DRUGO ČITANJE (Heb 12,18-19.22-24)

Pristupili ste gori Sionu i gradu Boga živoga

Čitanje poslanice svetoga Pavla apostola Hebrejima

**Braćo! Niste pristupili opipljivoj gori
i usplamtjelu ognju, ni mraku, tami i vihoru,
ni ječanju trublje i tutnjavi riječi. – Koji su je
slušali, zamoliše da im se više ne govori.
Nego, vi ste pristupili gori Sionu i gradu Boga
živoga, Jeruzalemu nebeskom, nebrojenim
tisućama anđela, svečanom skupu, Crkvi
prvorodenaca zapisanih na nebu, Bogu,
sucu sviju, dusima savršениh pravednika
i Posredniku novog Saveza – Isusu.
Riječ Gospodnja.**

Svi uskliknu:

Bogu hvala!

PJESMA PRIJE EVANĐELJA

M. Leščan

Sla - va te - bi, Kri - ste Bo - že, kra - lju sla - ve vje - či - te.

Izabrao sam i posvetio ova Dom,
govori Gospodin,
da ovdje bude ime moje zauvijek.

Slava tebi, Kriste Bože, Kralju slave vječite!

Za Evanđelje se ne nose svijeće ni tamjan.

EVANĐELJE (Iv 2, 13-22)

Govorio je o hramu svoga tijela.

Primivši blagoslov od biskupa, đakon pristupa ambonu i kaže:

Gospodin s vama.

Svi:

I s duhom tvojim.

Đakon:

✠ Čitanje svetog Evanđelja po Ivanu.

Svi:

Slava tebi, Gospodine.

Dakon naviješta evanđelje:

Blizu bijaše židovska Pasha.
Stoga Isus uziđe u Jeruzalem.
U Hramu nađe prodavače volova,
ovaca i golubova i mjenjače gdje sjede.
I načini bič od užeta te ih sve istjera iz Hrama
zajedno s ovcama i volovima.
Mjenjačima rasu novac i stolove isprevrta,
a prodavačima golubova reče:
"Nosite to odavde i ne činite
od kuće Oca mogega kuću trgovačku.
"Prisjetiše se njegovi učenici da je pisano:
Izjeda me revnost za Dom tvoj.
Nato se umiješaju Židovi i upitaju ga:
"Koje nam znamenje možeš pokazati
da to smiješ činiti?" Odgovori im Isus:
"Razvalite ovaj hram i ja ću ga
u tri dana podići." Rekoše mu nato Židovi:
"Četrdeset i šest godina gradio se ovaj Hram,
a ti da ćeš ga u tri dana podići?"
No on je govorio o hramu svoga tijela.
Pošto uskrsnu od mrtvih,
prisjetiše se njegovi učenici
da je to htio reći te povjerovaše
Pismu i besjedi koju Isus reče.
Riječ Gospodnja.

Svi uskliknu:

Slava tebi, Kriste.

Dok đakon nosi Evanđelistar biskupu na poljubac, svi pjevaju:

A. Klobučar

Krist da - nas i u - vije - ke.
Ma - ra - na - tha, ma - ra - na - tha!

The image shows two staves of musical notation in treble clef with a common time signature (C). The first staff contains the melody for the first line of the hymn, and the second staff contains the melody for the second line. The lyrics are written below the notes.

Poslije Evanđelja nadbiskup msgr. Marin Srakić održi homiliju. Po završetku homilije govori se Ispovijest vjere. Sveopća molitva se ne moli, jer se mjesto nje pjevaju Litanije svih svetih.

POSVETNA MOLITVA I POMAZANJA

LITANIJSKA MOLITVA

Biskup pozove narod na molitvu ovim riječima:

Molimo, braćo, Boga Oca svemogućega, koji od vjernika stvara svoj duhovni hram. Neka se našoj molitvi pridruži i bratska molitva svih svetih.

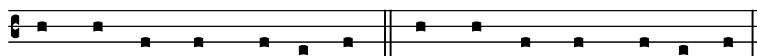
Sada se pjevaju Litanije svih svetih. U korizmeno vrijeme prikladno je da za to vrijeme svi kleče. Đakon poziva:

Pri-gni-mo ko-lje-na.

Solist:

Puk:

Go - spo - di - ne, smi - luj se. Go - spo - di - ne, smi - luj se.

Solist:

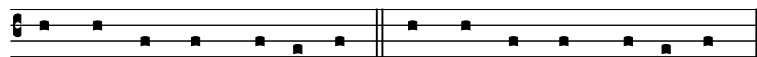
Puk:

Kri-ste, smi - luj se. Kri-ste, smi - luj se.

Solist:

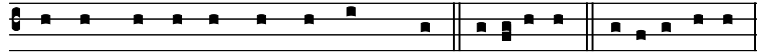
Puk:

Go - spo - di - ne, smi - luj se. Go - spo - di - ne, smi - luj se.

Solist:

Puk:

Sve-ta Ma - ri - jo, Maj - ko Bož - ja. Mo-li za nas. Mo-li-te za nas.

Sveti Mihovile,
Sveti Božji anđeli,
Sveti Ivane Krstitelju,

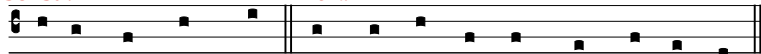
moli za nas.
molite za nas.
moli za nas.

Sveti Josipe,
Sveti Petre i Pavle,
Sveti Andrija,
Sveti Ivane,
Sveta Marijo Magdaleno,
Sveti Stjepane,
Sveti Ignacije Antiohijski,
Sveti Lovro,
Sveti Kvirine Sisački,
Sveti Demetrije,
Sveta Perpetuo i Felicito,
Sveta Janjo,
Sveti Grgure,
Sveti Augustine,
Sveti Atanazije,
Sveti Bazilije,
Sveti Martine,
Sveti Benedikte,
Sveti Franjo i Dominiče,
Sveti Ignacije Lojolski,
Sveti Franjo Ksaverski,
Sveti Ivane Marija Vijaneju,
Sveta Katarino Sijenska,
Sveta Terezijo Avilska,
Sveti Ćirile i Metode,
Sveti Nikola Taveliću,
Sveti Marko Križevčanine,
Sveti Leopolde Bogdane Mandiću,
Blaženi Alojzije Stepinče,
Blaženi Augustine Kažotiću,
Blažena Ozano Kotorska,
Blaženi Gracija,
Blažena Marijo Propetog,
Blaženi Ivane Merče,
Svi sveci i blaženici hrvatskog naroda,
Svi sveci i svetice Božje,

moli za nas.
molite za nas.
moli za nas.
moli za nas.
moli za nas.
moli za nas.
moli za nas.
moli za nas.
moli za nas.
moli za nas.
molite za nas.
moli za nas.
moli za nas.
moli za nas.
moli za nas.
moli za nas.
moli za nas.
molite za nas.
moli za nas.
moli za nas.
moli za nas.
moli za nas.
molite za nas.
moli za nas.
moli za nas.
moli za nas.
moli za nas.
molite za nas.
moli za nas.
moli za nas.
moli za nas.
moli za nas.
molite za nas.
molite za nas.

Solisti:

Puk:

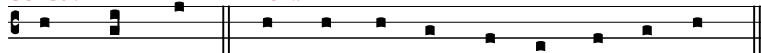

Mi - lo - stiv bu - di. O - slo - bo - di - nas, Go - spo - di - ne.

Od svakoga zla,	oslobodi nas, Gospodine.
Od svakoga grijeha,	oslobodi nas, Gospodine.
Od smrti vječne,	oslobodi nas, Gospodine.
Po utjelovljenju svojem,	oslobodi nas, Gospodine.
Po smrti i uskrsnuću svojem,	oslobodi nas, Gospodine.
Po izljevju Duha Svetoga,	oslobodi nas, Gospodine.

Solisti:

Puk:

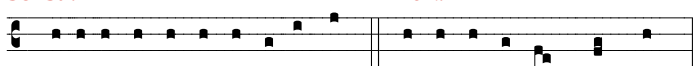

Grje - šni - ci. Te - be mo - li - mo, u - sli - ši nas.

Da se dostojiš svoju svetu Crkvu ravnati i uzdržati,	tebe molimo, usliši nas.
Da se dostojiš apostolskog poglavicu i sve crkvene redove u svetoj vjeri uzdržati,	tebe molimo, usliši nas.
Da se dostojiš svim narodima mir i pravu slogu darovati,	tebe molimo, usliši nas.
Da se dostojiš nas same u svetoj službi svojoj potkrijepiti i uzdržati,	tebe molimo, usliši nas.
Da se dostojiš ovu crkvu posvetiti,	tebe molimo, usliši nas.

Solisti:

Puk:

I-su-se, Si-ne Bo-ga ži-vo-ga, te-be mo-li-mo, čuj nas.

Solisti:

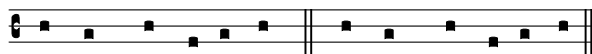
Puk:

Kri - ste, čuj nas. Kri - ste, čuj nas.

Solisti:

Puk:

Kri - ste, u - sli - ši nas. Kri - ste, u - sli - ši nas.

Po završetku Litanija biskup govori raširenih ruku:

**Gospodine! Molimo te, po zagovoru
Blažene Djevice Marije i svih svetih,
usliši naše prošnje. Nek ova crkva,
koju posvećujemo tvome imenu,
bude dom spasenja i milosti.
Nek se kršćanski puk u njoj sastaje i tebe časti
u duhu i istini, a sebe izgrađuje u ljubavi.
Po Kristu Gospodinu našem.**

Svi:

Amen.

Đakon pozove:

Ustanite.

Svi ustanu.

POHRANA MOĆI

Biskup pristupi k oltaru s mitrom na glavi a đakon mu donosi moći bl. Alojzija Stepinca, a ovaj ih zajedno s Poveljom o posveti crkve stavlja u grobak koji je za to pripravljen. Za to vrijeme se pjeva:

J. Z. – M. M.

Bla - že - ni naš Kar - di - na - le, A - loj - zi - je
vr - li si - ne, ti si sto - žer u Hr - va - ta
Cr - kve nam i do - mo - vi - ne.
A - - - men.

Zagovorom Djeve Majke pastir ti si osto pravi,
Svjedočenje tvoje vjerno Gospod ovjenča u slavi.

Njemu nek je vazda hvala u Sinu i Svetom Duhu,
Da lik Sluge Božjeg blista u nebeskom sada ruhu.
Amen.

Zatvori se grobak, a biskup se vrati k sjedalu.

POSVETNA MOLITVA

Kad to završi, biskup stoji bez mitre kod sjedala ili kod oltara te raširenih ruku glasno govori ili pjeva:

**Bože, posvetitelju i gospodaru svoje Crkve!
Tebi dolikuje svečana pjesan slave.
Danas ti vjerni narod zauvijek posvećuje
ovu kuću molitve: da u njoj tebe pobožno štuje,
tvojom se riječju izgrađuje,
tvojim otajstvima hrani.**

**Ova kuća odrazuje otajstvo Crkve,
koju je Krist svojom krvlju posvetio:
sebi je priveo Zaručnicu slavnu,
Djevicu uglednu s neumanjene vjere,
Majku, plodnu u sili Duha Svetoga.
O, sveta Crkvo, odabrani vinograde Gospodnji:
tvoje mladice sav svijet ispunjaju;
izdanci tvoji, uzdignuti na drvo
do nebeskog se uzdižu kraljevstva.**

**O, sveta Crkvo, šatore Božji s ljudima;
hrame sveti na živom kamenu zidani,
na temeljima apostola sazdani,
sa zaglavnim kamenom Isusom Kristom!**

O, divna Crkvo,
grade sagrađeni na sljemenu brda,
svima vidljivi i svima slavni!
U tebi vječno blista Jaganjčeva svjetiljka
i milo odzvanja blaženika pjesma.

Stoga te, Gospodine, smjerno molimo:
prožmi ovu crkvu i ovaj oltar posvetom
nebeskom. Neka uvijek bude sveto ovo mjesto
i ovaj stol, pripravljen za Kristovu žrtvu.

Ovdje nek val tvoje milosti potopi grijeha ljudi,
da tvoji sinovi, Oče, umru grijehu,
a na život se ozgor rode nanovo.

Ovdje nek tvoji vjernici oko žrtvenog stola
slave vazmeni spomen Kristov
i hrane se na gozbi njegove riječi i tijela.

Ovdje nek odzvanja radosni prinos hvale,
s anđeoskim pjevom nek ljudski glas se stopi
i trajno se k tebi diže molitva
za spasenje svijeta.

Ovdje nek siromasi milosrđe nađu,
potlačeni pravu slobodu, a svi ljudi
nek obuku dostojanstvo tvojih sinova,
dok s radosnim klicanjem ne prispiju
u nebeski Jeruzalem.

Po Gospodinu našem Isusu Kristu, Sinu tvome,
koji s tobom živi i kraljuje
u jedinstvu Svetoga Duha,
Bog, po sve vijeke vjekova.

Svi:

Amen.

POMAZANJE OLTARA I STIJENA CRKVE

Zatim biskup priđe k oltaru s đakonima i drugim službenicima, od kojih jedan nosi posudu s krizmom, te pristupa mazanju oltara i stijena crkve. Biskup stoji pred oltarom i glasno govori:

**Neka Gospodin svojom silom posveti
oltar i dom koje mi ovom svojom službom
pomazujemo, te budu vidljivi znak otajstva
Krista i Crkve.**

Zatim izlijeva krizmu na sredinu oltara i na njegova četiri ugla. Nakon toga pomazuje stijene crkve svetom krizmom: znamenuje dvanaest križeva, koji su prikladno raspoređeni i koji podsjećaju na dvanaest apostola, temelja Crkve. Za to vrijeme se pjeva antifona:

Ant. *M. L.*

Ka - ko su mi - li sta - no - vi tvo - ji,
Bo - že nad voj - ska - ma.

Psalam 84 (83)

Kako su mili stanovi tvoji,
Gospodine nad Vojskama!
Duša mi gine i čezne
za dvorima Gospodnjim.
Srce moje i moje tijelo
kliču Bogu živomu.

I vrabac sebi log nalazi,
i lastavica gnjezdašce
gdje će položiti mlade svoje:

a ja žrtvenike tvoje, Gospodine nad Vojskama,
Kralju moj i Bože moj!

Blaženi koji prebivaju u Domu tvome
slaveć te bez prestanka!
Blažen komu je pomoć u tebi
dok se sprema na svete putove!

Prolaze li suhom dolinom,
u izvor je vode promeću
i prva je kiša u blagoslov odijeva.
Snaga im raste od časa do časa
dok ne ugledaju Boga na Sionu.

Gospodine, Bože nad Vojskama,
čuj molitvu moju,
poslušaj, Bože Jakovljevi!
Pogledaj, štite naš, Bože,
pogledaj lice pomazanika svoga!

Zaista, jedan je dan u dvorima tvojim
bolji od tisuću drugih.
Volim biti na pragu Doma Boga svoga
nego boraviti u šatorima grešnika.

Gospodin, Bog, sunce je i štit:
on daje milost i slavu.
Ne uskraćuje Gospodin dobara onima
koji idu u nedužnosti.
Gospodine nad Vojskama,
blago onom što se u te uzda.

Pošto se izvrši pomazanje stijena crkve, biskup se vraća k sjedalu
i sjedne; službenici mu donesu sve potrebno za pranje ruku.

KAĐENJE OLTARA I CRKVE

Nakon obreda pomazanja, stavi se na oltar žarište za paljenje tamjana. Biskup stavlja tamjan u žarište i govori:

**Neka se vine naša molitva, Gospodine,
kao kad pred lice tvoje; kao što se ovaj dom
ispunja ugodnim mirisom, tako i tvoja Crkva
nek odaje miomiris Kristov.**

Tada biskup stavi tamjan u kadionicu i pokadi oltar. Zatim se vrati k sjedalu i, pošto ga pokade, sjedne, a đakoni prolaze kroz crkvu i kade narod i stijene. Za to vrijeme se pjeva antifona:

Ant. *M. Leščan*

The musical score is written on three staves in G minor (three flats) and common time. The first staff begins with a treble clef and a common time signature, followed by a 2/4 time signature. The lyrics are: Pje - vaj - te, pje - vaj - te Go - spo - du. The second staff continues with: pje - smu no - vu! Pje - vaj, and the third staff concludes with: pje - vaj Go - spo - du, ze - mljo sva! The score includes various musical notations such as chords, beams, and slurs.

Psalam 96 (95)

Slava je i veličanstvo pred njim,
Sila i sjaj u svetištvu njegovu.

Raduj se, nebo, i kliči zemljo!
Neka huči more i što je u njemu!

Sudit će svijetu u pravdi
I narodima u svojoj istini.

RASVJETLJENJE OLTARA I CRKVE

Nakon kađenja službenici obrišu oltarnu ploču, na oltar prostru stolnjak, urese cvijećem, namjeste svijećnjake sa svijećama, kako se traži za misu. Zatim đakon pristupa k biskupu, a on mu, stojeći, predaje zapaljenu svjećicu i glasno govori:

**Svjetlo Kristovo neka svijetli u Crkvi,
da svi narodi dosegnu puninu istine.**

Biskup zatim sjedne. Đakon pristupa k oltaru i pali svijeće za euharistijsko slavlje i zapale sva svjetla u crkvi, koja blagdanski obasjana očituje prikladnost za prinošenje prve euharistijske žrtve. Za to vrijeme se pjeva pjesma:

Svi kli - kni-mo Kri - stu, svi kli - kni-mo
sa - da nek' ži - vi, nek' vla - da, nek'
vla - da Krist Bog! Sa prije - sto - lja
svog nek' vla - da Krist Bog!

Svi kliknimo Kristu i molimo njega
Nek' čuva i brani sav hrvatski rod.
Sa prijestolja svog nek' vlada Krist Bog.

EUHARISTIJSKO BOGOSLUŽJE

Đakoni i službenici pripreve oltar, kao obično. Zatim nekoliko vjernika donosi kruh, vino i vodu za slavljenje Gospodnje žrtve. Biskup prima darove na sjedaluu. Potom dvojica svećenika dolaze pred biskupa. Jedan donosi veliku zapaljenu svijeću da na prvom euharistijskom slavlju u posvećenoj crkvi žarom svoga plamena svjedoči toplinu bratske zahvalnosti svih nazočnih svećenika onoj subraći koja su bila zaslužnjena u starogradiškom zatvoru u vrijeme komunističke vlasti. Drugi svećenik donosi knjigu u koju je unesen popis dvjesto pedeset imena svećenika koji su tamnovali u starogradiškom zatvoru. Nakon što biskup blagoslovi svijeću i knjigu, obojica svećenika dolaze pred oltar, okrenu se prema narodu te nositelj svijeće moli:

Gospodine Isuse Kriste,
u ovoj upravo posvećenoj župnoj crkvi,
podignutoj u Svećeničkoj godini
i na spomen progonjenih i zatvaranih svećenika,
prinosimo ti sve patnje i boli, poniženja i prezir
naše osuđene i utamničene braće svećenika
u obližnjem starogradiškom zatvoru.

Psalmist zapjeva a svi ponove:

Za to vrijeme svećenik odnese svijeću na pripravljeni svijećnjak pokraj svetišta. Drugi svećenik okrenut prema narodu uzdigne knjigu popisa imena progonjenih svećenika i govori:

Gospodine Isuse Kriste,
na »Dan obnove čišćenja pamćenja i spomena
mučenika« Požeške biskupije, uzdižemo ti
svoju zahvalnost za vjernost i nepokolebljivost
najvećeg broja naše braće svećenika,

koji su tamnovali ovdje u starogradiškom zatvoru. Sjedini ih sa svojom žrtvom ljubavi na križu, podari im slavu neraspadljivosti a nama trajnu slobodu i mir.

Psalmist zapjeva a svi ponove:

Kriste, Veliki Svećeniče, usliši nas!

Za to vrijeme svećenik odnese knjigu popisa imena na pripravljeno mjesto izvan svetišta uz svijeću. Nakon toga biskup pristupa k oltaru i, pošto odloži mitru, poljubi ga. Misa se nastavlja kao obično; ne kad se ni darovi ni oltar. Za vrijeme prinošenja darova svi pjevaju:

V. Z. - Lj. G.

Tisuću zrnaca skupa kruhu istome stupa da jedan bude dar:
Kamenom mljeven, plamenom pečen,
ljubavlju slađen za sveti stol.
Svi ćemo s njime u tvoje ime uzići, Bože, na svet oltar.

Miris ti trsova roda duša kreposti nosi na iskren duše dar:
Sunce ga jači, tijesak ga cijedi, tegobnim putem u kalež zlat.
Neka ti naša odanost bude najdraži prinos na tvoj oltar.

Biskup pozove narod na molitvu ovim riječima:

**Molite braćo i sestre
da moja i vaša žrtva
bude ugodna Bogu Ocu svemogućemu.**

Narod ustane i odgovori:

**Primio Gospodin žrtvu iz tvojih ruku
na hvalu i slavu svojega imena
i na korist nama
i čitavoj svojoj svetoj Crkvi.**

Zatim biskup raširenih ruku izgovara molitvu nad darovima:

**Neka ti budu mili, Gospodine,
darovi tvoje raspjevane Crkve.
Daj da tvoj narod, koji se skuplja
u ovaj sveti dom, po ovim otajstvima
postigne vječno spasenje. Po Kristu.**

Svi:

Amen.

Nakon molitve nad prinosima biskupi koncelebranti rasporede se u polukrug oko oltara a predsjedatelj moli predslavlje:

R. Gospodin s vama.

O. I s duhom tvojim.

R. Gore srca.

O. Imamo kod Gospodina.

R. Hvalu dajmo Gospodinu Bogu našem.

O. Dostojno je i pravedno.

Uistinu je dostojno i pravedno,
pravo i spasonosno, da tebe, sveti Oče,
vazda i svagdje hvalimo.

Ti si svekoliki svijet učinio hramom svoje
slave, da se posvuda časti tvoje ime. Ti ipak
ne braniš da ti posvećujemo mjesta prikladna
za božanska otajstva. Zato tvome veličanstvu
radosno posvećujemo ovaj dom molitve,
izgrađen ljudskim radom.

Ovdje se odrazuje otajstvo pravoga hrama
i predoznačuje slika nebeskog Jeruzalema:
Tijelo Sina svoga, iz svete Djevice rođeno,
učinio si sebi svetim hramom, da u njemu
prebiva punina božanstva.

Crkvu si ustanovio kao sveti grad,
sagrađen na temelju apostola,
sa zaglavnim kamenom Isusom Kristom.

Ona se izgrađuje od odabranog kamenja,
Duhom oživljenog, sjedinjenog ljubavlju.

U tom svetom gradu, ti ćeš biti sve u svemu,
i svjetlo će Kristovo u njemu sjati
u vjekovječne vjekove.

Po njemu mi, Gospodine, s anđelima
i svima svetima tebe hvalimo
i tebi radosnim klicanjem pjevamo:

Zbor pjeva:

Svet, svet, svet, Gospodin Bog Sabaot.

Puna s nebesa i zemlja tvoje slave.

Hosana u visini.

Blagoslovljen koji dolazi u ime Gospodnje.

Hosana u visini.

TREĆA EUHARISTIJSKA MOLITVA

Raširenih ruku biskup govori:

**Uistinu svet si, Gospodine,
i pravo je da te sve stvorenje tvoje slavi,
jer po svome Sinu,
Gospodinu našem Isusu Kristu,
djelotvornom snagom Duha Svetoga
svemu daješ život, sve posvećuješ
i neprestano okupljaš svoj narod
da od istoka sunčanog do zapada
prinosi čistu žrtvu imenu tvome.**

Sklopi ruke i, držeći ih ispružene nad darovima, govori:

**Stoga te smjerno molimo, Gospodine,
udostoj se tim istim Duhom
posvetiti ove darove,
koje ti donosimo za žrtveni prinos,**

Sklopi ruke i napravi znak križa nad kruhom i kaležom govoreći:

**da postanu Tijelo i ✠ Krv tvoga Sina,
Gospodina našega Isusa Krista,
Koji nam je povjerio slaviti ova otajstva.**

Uzme kruh i, držeći ga malo iznad oltara nastavi:

**Kad se dragovoljno predao na muku,
on uze kruh, tebi zahvali, tebe blagoslovi,
razlomi kruh i dade ga učenicima svojim
govoreći:**

Malo se sagne

**UZMITE I JEDITE OD OVOGA SVI:
OVO JE MOJE TIJELO
KOJE ĆE SE ZA VAS PREDATI.**

Pokaže posvećenu hostiju narodu, spusti je na pliticu i, pokleknuvši, pokloni se. Zatim nastavi:

**Isto tako, pošto večeraše, uze kalež,
tebi zahvali, tebe blagoslovi
i dade učenicima svojim govoreći:**

Malo se sagne

**UZMITE I PIJTE IZ NJEGA SVI:
OVO JE KALEŽ MOJE KRVI
NOVOGA I VJEČNOGA SAVEZA
KOJA ĆE SE PROLITI ZA VAS
I ZA SVE LJUDE
NA OTPUŠTENJE GRIJEHA.
OVO ČINITE MENI NA SPOMEN.**

Pokaže kalež narodu, stavi ga na tjelesnik i, pokleknuvši, pokloni se. Zatim kaže:

Tajna vjere.

A narod nastavi poklikom:

The image shows two staves of musical notation in G major (one sharp). The first staff contains the melody for the first line of the hymn, and the second staff contains the melody for the second line. The lyrics are written below the notes.

Tvo - ju smrt, Go - spo - di - ne, na - vije - šta - mo, tvo - je
us - krs - nu - će sla - vi - mo, tvoj sla - vni do - la - zak iš - će - ku - je - mo.

Zatim biskup raširenih ruku govori:

Zato, Gospodine, slavimo spomen
spasonosne muke Sina tvoga,
veličanstvenog uskrsnuća
i uzašašća u nebesku slavu,
te iščekujući drugi dolazak
zahvalno ti prinosimo
ovu žrtvu živu i svetu.

Pogledaj, Gospodine, prinos Crkve svoje,
onu istu žrtvu
po kojoj si nam darovao pomirenje:
okrijepi nas Tijelom i Krvlju Sina svoga,
ispuni njegovim Svetim Duhom
te u Kristu budemo jedno tijelo i jedan duh.

Prvi biskup koncelebrant:

Učinio nas Duh Sveti
vječnim darom za tebe
da zadobijemo baštinu
s tvojim odabranicima:
s blaženom Djevicom Bogorodicom Marijom,
s blaženim apostolima tvojim
i slavnim mučenicima,
sa svetim Mihaelom Arkandjelom,
svetim Lovrom, bl. Alojzijem Stepinčem
i sa svima svetima.
Uzdamo se da će nam njihov zagovor
kod tebe uvijek pomagati.

Drugi biskup koncelebrant:

**Molimo te, Gospodine,
da ova žrtva našega pomirenja
bude za mir i na spasenje svega svijeta.
crkvu svoju na putu zemaljskom
utvrđuj u vjeri i ljubavi
zajedno sa slugom svojim
papom našim Benediktom
i biskupom našim Antunom,
sa zborom biskupa,
sveukupnim svećenstvom
i narodom što s ga sebi stekao.**

Treći biskup koncelebrant:

**Usliši molbe obitelji svoje
koja ti ovu crkvu posvećuje:
neka nam bude dom spasenja
i kuća nebeskih otajstava;
neka u njoj odzvanja evanđelje mira
i slave se sveta otajstva:
da tvoji vjernici, obogaćeni riječju života
i božanskom milošću, kao prolaznici na ovoj
zemlji grade ovaj vremeniti grad
i zasluže stići u vječni Jeruzalem.
U njemu, blagi Oče,
sve svoje sinove širom svijeta
milostivo sebi pridruži.**

Četvrti biskup koncelebrant:

**Našu pokojnu braću i sestre
i sve koji u tvojoj ljubavi
prijedoše s ovoga svijeta
dobrostitivo primi u svoje kraljevstvo,
gdje se i mi nadamo zajedno s njima
vječno uživati u tvojoj slavi,**

Sklopi ruke

**po Kristu, našem Gospodinu,
po kojemu sva dobra svijetu daješ.**

Biskup uzme i podigne pliticu s hostijom a đakon kalež. Biskup zajedno sa svim koncelebrantima pjeva:

**PO KRISTU, I S KRISTOM, I U KRISTU,
TEBI BOGU, OCU SVEMOGUĆEMU,
U JEDINSTVU DUHA SVETOGA,
SVAKA ČAST I SLAVA
U SVE VIJEKE VJEKOVA.**

Narod usklikne:

Amen.

OBRED PRIČESTI

Biskup sklopljenih ruku poziva na molitvu Gospodnju:

**Mi se zovemo i jesmo djeca Božja,
zato puni pouzdanja molimo.**

Raširi ruke i zajedno s narodom pjeva:

**Oče naš, koji jesi na nebesima,
sveti se ime tvoje,
dođi kraljevstvo tvoje,
budi volja tvoja, kako na nebu
tako i na zemlji.
Kruh naš svagdanji daj nam danas
i otpusti nam duge naše
kako i mi otpuštamo dužnicima našim
i ne uvedi nas u napast,
nego izbavi nas od zla.**

Biskup nastavi sam raširenih ruku:

**Izbavi nas, molimo, Gospodine, od svih zala,
daj milostivo mir u naše dane,
da s pomoću tvoga milosrđa
budemo svagda i slobodni od grijeha
i sigurni od sviju nereda,
čekajući blaženu nadu:
dolazak Spasitelja našega Isusa Krista.**

Sklopi ruke. Narod zaključi molitvu poklikom:

Jer tvoje je kraljevstvo i slava i moć u vjekove.

Zatim Biskup raširenih ruku govori:

**Gospodine Isuse Kriste,
ti si rekao svojim apostolima:
mir vam ostavljam,
mir vam svoj dajem;
molimo, ne gledaj naše grijehе,
nego vjeru svoje Crkve;
daruj joj mir i jedinstvo
kako je volja tvoja.**

Sklopi ruke.

Koji živiš i kraljuješ u vijeke vjekova.

Narod odgovori:

Amen.

Biskup šireći ruke doda:

Mir Gospodnji bio vazda s vama.

Narod odgovori:

I s duhom tvojim.

Zatim đakon doda:

Pružite mir jedni drugima.

I svi pružanjem ruke zasvjedoče jedni drugima mir. Biskup zatim uzme hostiju i prelomi ju nad pliticom a djelić stavi u kalež tiho govoreći:

**Ovo sjedinjenje Tijela i Krvi
Gospodina našega Isusa Krista
bilo nama pričesnicima za vječni život.**

Za to vrijeme zbor pjeva:

Jaganjče Božji, koji oduzimaš grijehе svijeta
smiluj nam se.

Jaganjče Božji, koji oduzimaš grijehе svijeta,
smiluj nam se.

Jaganjče Božji, koji oduzimaš grijehе svijeta,
daruj nam mir.

Zatim biskup sklopljenih ruku tiho govori:

Gospodine Isuse Kriste,
neka mi blagovanje tvoga Tijela i Krvi
ne bude na sud i osudu,
nego po tvojoj dobroti
neka mi bude duši i tijelu zaštita i lijek.

Biskup i svi koncelebranti zajedno pokleknу, a biskup uzme hostiju, malo je podigne iznad plitice, te, licem prema narodu, naglas kaže:

**Evo Jaganjca Božjeg,
evo onoga koji oduzima grijehе svijeta.
Blago onima koji su pozvani
na gozbu Jaganjčevu.**

I zajedno s narodom moli:

**Gospodine,
nisam dostojan da uniđeš pod krov moj,
nego samo reci riječ i ozdravit će duša moja.**

Dok se biskup pričešćuje tijelom Kristovim, započinje pričesna pjesma koja prati pričešćivanje vjernika:

Moj Isuse

I. Š. – V. Ž.

1. Moj I - su - se, ras - kri - lju - jem k te - bi
ru - ke, da se sje - tiš svo - ga
kri - ža, svo - je mu - ke.

The musical score is written in G minor (three flats) and common time (C). It consists of three staves of music. The first staff begins with a treble clef and a common time signature. The lyrics are written below the notes. The second staff continues the melody, and the third staff concludes with a double bar line and repeat dots.

Moj Isuse, otvaram ti usta svoja,
da sve čuješ što mi želi duša moja.

Moj Isuse, otkrivam ti srce svoje,
prijestolje da sveto nađeš u njem svoje.

Moj Isuse, uzdižem ti bolne oči,
zvijezdo moja svijetli meni u toj noći.

KRUŠE ŽIVOTA

Kru - še ži - vo - ta, lju - ba - vi vir,
što du - šam na - šim do - no - siš mir.
Ti sna - gu da - ješ na pu - tu tom,

The musical score is written in G minor (three flats) and 3/4 time. It consists of three staves of music. The first staff begins with a treble clef and a 3/4 time signature. The lyrics are written below the notes. The second staff continues the melody, and the third staff concludes with a double bar line and repeat dots.

ti vo - diš nas u O - čev dom,
 ti vo - diš nas u O - čev dom!

O divna Tajno, ljubavi znak,
 što svjetlom svojim razgoniš mrak.
 Sunce života, toplota tva,
 grije sve duše i srca sva.

KLANJAM TI SE SMJERNO (F. SCHUBERT) – IZVODI ZBOR

ZDRAVO TIJELO ISUSOVO

Kastav (Istra)

Zdra - vo Tije - lo I - su - so - vo,
 na ol - ta - ru po - sve - će - no.

Zdravo Tijelo Isusovo, Svetim Duhom upućeno.
 Zdravo Tijelo Isusovo, od Djevice porođeno.
 Zdravo Tijelo Isusovo, u jaslice položeno.
 Zdravo Tijelo Isusovo, vele gorko izmučeno.
 Zdravo Tijelo Isusovo, za nas na križ pribijeno.
 Zdravo Tijelo Isusovo, mrtvo u grob sahranjeno.
 Zdravo Tijelo Isusovo, treći danak uskrsnulo.
 Zdravo Tijelo Isusovo, nam a hranu svima dano.
 Zdravo Trojstvo u jedinstvu, zdrav' Isuse u Božanstvu.
 Tebi hvala, tebi dika, tebi slava prevelika.
 O Isuse, budi hvaljen, po sve vijeke vijeka. Amen.

Pri svršetku svete pričesti zapjeva se pjesan:

TEBE BOGA HVALIMO

I. F. – H. B.

1. Te - be Bo - ga hva - li - mo,
vječ - nog O - ca sla - vi - mo,
2. Ke - ru - bi - ni smjer - no svi
Se - ra - fi - ni slo - žno ti

1. vjer - no i - spo - vije - da - mo,
slo - žnim gla - som pje - va - mo.
du - bo - ko se kla - nja - ju,
2. jed - nim gla - som pje - va - ju:

Na ne - be - sim an - đe - li
Svet, svet, svet je Go - spod Bog,

štu - ju te s ar - kan - đe - li.
kralj pre - slav - ni pu - ka svog!

Biskup nakon pričesti vjernika govori:

**Pomolimo se. Gospodine, po ovim svetinjama,
koje primismo, neka u našim srcima sveudilj
raste tvoja istina da te u ovom svetom hramu
trajno častimo i pred licem tvojim
sa svim svetima slavimo. Po Kristu.**

Svi:

Amen.

Vjeronaučna djeca starogradiške župe zahvaljuju za dar izgrađe-
ne i posvećene župne crkve.

BLAGOSLOV I OTPUST

Biskup stavi mitru i govori:

Gospodin s vama.

Narod odgovori:

I s duhom tvojim.

Tada biskup ispruži ruke nad narod i blagoslivlja ga riječima:

**Bog, gospodar neba i zemlje,
sabrao vas je danas
na posvetu ovoga svetoga doma:
nek vam on udijeli i obilje blagoslova.**

Svi:

Amen.

Biskup:

**Otac naš, koji je u svome Sinu
sabrao svu raspršenu djecu,
neka i vas učini svojim hramom
i prebivalištem Duha Svetoga.**

Svi:

Amen.

Biskup:

**Bog vas očistio od grijeha i nastanio se u vama
te sa svima svetima baštinite vječno blaženstvo.**

Svi:

Amen.

Biskup uzima štap i proslijedi:

**Blagoslovio vas svemogući Bog,
Otac ✠ i Sin ✠ i Duh ✠ Sveti.**

Svi:

Amen.

Tada đakon na uobičajeni način otpusti narod:

Idite u miru.

Svi:

Bogu hvala!

Potom svi pozdrave domovinu:

LIJEPA NAŠA DOMOVINO

A. M. – J. R.

1. Lije - pa na - ša do - mo - vi - no, o j ju - nač - ka
3. Te - ci, Dra - vo, Sa - vo te - ci, nit' ti Du - nav

1. ze - mljo mi - la, sta - re sla - ve dje - do - vi - no,
3. si - lu gu - bi! Si - nje mo - re svije - tu re - ci:

1. da bi va - zda sret - na bi - la! Mi - la ka - no
3. da svoj na - rod Hr - vat lju - bi: dok mu nji - ve

1. si nam slav - na, mi - la si nam ti je - di - na,
3. sun - ce gri - je, dok mu hra - šće bu - ra vi - je,

1. mi - la ku - da si nam rav - na, mi - la ku - da
3. dok mu mr - tve gro - bak kri - je, dok mu ži - vo

1. si pla - ni - na.
3. sr - ce bi - je!

Zapjeva se završna pjesma koju je skladao Anzelmo Canjuga, dugogodišnji zatvorenik u starogradiškom zatvoru a koju je posebno volio bl. Alojzije Stepinac:

LJILJANE BIJELI

D. D. – A. C.

1. Lji - lja - ne bije - li ne - be - skog kra - ja,
2. Ču - de - snog ki - pa mi - lo - sno cvije - će
3. Is - pred tvog ki - pa drh - ta - vih gru - di,

1. ljep - ši i dra - ži no su - na - šca sjaj,
2. si - pa - la ti si na hr - vat - ski dom,
3. ro - ne - či su - ze mi va - pi - mo svi:

1. mi - ri - sni cvije - te vječ - no - ga ra - ja,
2. za - no - sno na - rod do te - be kre - će
3. hva - la ti, Maj - ko, uz nas vijek bu - di,

1. Kra - lji - ce ne - ba, po - moć nam daj.
2. mo - leć se te - bi i Sin - ku tvom.
3. tko će nam po - moć, a - ko ne ti!

- 1-3. Maj - či - ce, čuj svo - je dje - či - ce glas,

bra - ni i šti - ti nas, mo - li za nas,

bra - ni i šti - ti nas, mo - li za nas.

PREGLED POVIJESTI ŽUPE STARA GRADIŠKA

Župa Stara Gradiška nalazi se na području koje je nastanjeno od drevnih vremena. Tragovi govore kako je rimsko naselje Servitium na području današnje Stare Gradiške bilo na važnom putu između Siscije na zapadu i Sirmiuma na istoku preko Urbate kod današnjeg Davora pa dolinom Vrbasa prema provinciji Dalmaciji. Nemamo podataka o prisutnosti kršćanstva u Servitiumu ali valja pretpostaviti da je kršćanski život postojao i u tom naselju kao u nedalekoj Sisciji i Marsoniji (Brod).

Gradiška se spominje 1295. godine te je zasigurno u njoj bio tada organiziran i vjerski život. Nakon poraza kršćana na Mohačkom polju 1526. godine Slavonija postupno dolazi pod Osmanlijsku vlast, a Gradiška je osvojena 1536. Župna Spomenica bilježi da su te godine Osmanlije ušle u tvrđavu. Godine 1687. oni odlaze iz Gradiške a 1688. ovamo dolaze franjevci iz Visokog u Bosni i preseljavaju svoj samostan koji nazivaju «Visočki samostan sv. Nikole u Gradiški». Ovaj naslov ostaje sve do 1776. godine kada je sagrađen novi samostan i crkva sv. Mihaela. Spomenica donosi podatak da je nakon Osmanlija župa osnovana 1728. godine. Župna crkva sagrađena je 1776. godine od čvrste građe, tj. cigle «dobrostitvom darežljivošću carsko-kraljevskog veličanstva, radnom snagom ručnom i vučnom župljana, ali i troškom o.o. franjevaca s čijim je samostanom spojena. Dugačka je 11 hvati, široka 4 hvata a visoka 6 hvati, sva pod svodom». (Župna Spomenica).

Crkva je imala bogati glavni oltar Sv. Mihaela, te pokrajnje oltare: Sv. Ivana Nepomuka, Sv. Antuna Padovanskog, Bezgrješnog Začeca BDM, špilju Majke Božje Lurdske pod korom iz 1894. godine, orgulje s dva manuala nabavljene 1819. u Grazu, zvona, postaje križnoga puta i drugi inventar. Imala je sakristiju i spremište u donjem prostoru samostana. Franjevački samostan u Staroj Gradiški ukinu je 1787. a zgrade ostaju u vlasništvu države. No, «dopisom kraljevsko kotarske vlasti u Novoj Gradiški od 4. rujna 1889. godine pod brojem 9809 predana je garnizonska crkva u trajno vlasništvo župi Stara Gradiška na temelju otpisa carskog ratnog ministarstva od 6. ožujka 1888. godine broj 631 odsjek 8 i naredbom kraljevske županijske oblasti u Slavonskoj Požegi od 10. studenog 1888. godine broj 10443». (Župna Spomenica 1888. godina). Samostansko zdanje otada služi ponajviše kao stambeni objekt za službenike obližnjeg vojnog a kasnije zatvorskog kompleksa. Tako je bilo i od 1915. do 1941. godine. U vrijeme NDH zgrada bivšeg samostana bila je sastavnim dijelom logora. U borbama na koncu Drugog svjetskog rata bivši franjevački samostan je izgorio u gornjem dijelu, dok je crkva ostala neoštećena.

Nakon ukinuća samostana ostaju u župi djelovati franjevci kao dušobrižnici do 1804. godine kada župu preuzimaju biskupijski svećenici. Župnik Stjepan Bešlić (1878.-1902.) dao je sagraditi novi župni dvor u Uskocima, blagoslovljen 1881. godine, koji i danas služi kao župni stan i u kojem je kapela za župna bogoslužja. Isti župnik temeljito je obnovio i župnu crkvu prije nego li je 1902. bio premješten u Oriovac, gdje je postao novokapelački podarhiđakon i počasni kanonik te saborski zastupnik. Za vrijeme župnika Mihaela Mikića sagrađene su sve kapele u župi: u Gornjem Varošu 1863., Donjem Varošu 1865., Uskocima 1866. Oltarne slike sv. Roka u Uskocima, sv. Valentina u Donjem Varošu i Majke Božje u Gornjem Varošu izradio je moravski slikar Ignaz Berger, a Marko Antonini oslikao je sve kapele te izradio oltarne slike u Donjem Varošu.

Župnicima nije bilo lako pastoralno djelovati u starogradiškoj župi jer se ona trajno nalazila u izvanrednim okolnostima, osobito zbog dvjestogodišnjeg djelovanja zatvora u tom mjestu, koji je posebno u komunističko vrijeme župi zadavao mnoge nevolje. No, potrebno je spomenuti i neke svijetle trenutke iz njezine prošlosti. Tako je 8. rujna 1930. godine zabilježen događaj blagoslova zastave kruničarskog društva i procesije u kojoj je sudjelovalo oko 1600 vjernika. Ova župa bila je poznata i po izvrsnim zanatlijama koji su na prvom Zagrebačkom velesajmu 1891. godine bili zastupljeni u svim obrtničkim granama. Šezdeset je obrtnika odlikovano medaljama, diplomama i novčanim nagradama u visini od 10 franaka u zlatu.

Godine 1945. komunisti su uhitili župnika Ferdu Maretića i ubili ga u logoru u Samoboru. Te iste godine zatvorili su i župnu crkvu za vjerničku uporabu te otada kapela sv. Roka na groblju u Uskocima, odnosno kapela u župnom dvoru služi za župnu crkvu. Nakon Maretićeva ubojstva postavljeno je nekoliko svećenika za župnike, ali su oni na različite načine bili sprječavani u službi. Tko župu nakratko vodi Matija Vlahovec a onda je 1946. preuzima Josip Dumenčić, kojega brzo pozivaju u vojsku, gdje će na montiranom procesu biti osuđen te se u župu vraća tek u prosincu 1950. da bi već početkom iduće godine bio premješten. Za vrijeme njegova odsustva i nakon njegova premještaja župom upravlja župnik i dekan iz Bosanske Gradiške Dragutin Bandić. On je zapisnički preuzeo župu 1. prosinca 1948. godine. U primopredajnom zapisniku stoji među ostalim zabilježeno «da je župna crkva sv. Mihovila u Staroj Gradiški porušena ove godine od strane državnih vlasti te od svega inventara nije ostalo ništa». Dodaje se «da je župni dvor sa nuz-zgradama zaposjednut po Mjesnom narodnom odboru, a sve stvari upisane u Imovniku – strpane s u jednu sobu zaposjednutog župnog dvora, te bi se morale skloniti na sigurnije mjesto».

Odlukom komunističkih, odnosno zatvorskih vlasti, kako

je već spomenuto, župna crkva u Staroj Gradiški srušena je 1948. godine, čini se pod izlikom da je državno vlasništvo. Bili su prisiljavani rušiti je i svećenici uznici u zatvoru. Godine 1962. za župnika dolazi Ivan Prlić i u župnoj kući 1964. uređuje kapelu za župnu crkvu. Sve ono što su on i njegovi nasljednici Milivoj Knežević i Ivan Lovrić teškom mukom izgradili i uredili u župi, to je tijekom domovinskog rata za vrijeme srpske okupacije uništeno. Svi crkveni objekti su teško oštećeni. U poratno vrijeme župnik Željko Volarić, Mirko Roginić, Mijo Lasović i sadašnji Josip Vračarić nastoje obnoviti razoreno. Još čeka na obnovu kapelica Gospodinova preobraženja u Novom Varošu.

Šezdeset godina od rušenja crkve, 2008. godine, zahvaljujući nastojanjima požeškog biskupa dr. Antuna Škvorčevića, započeta je izgradnja nove župne crkve u Staroj Gradiški koja će ujedno biti i spomen crkva za više od dvjesto pedeset svećenika koji su u komunističko vrijeme bili zaslužnjeni u starogradiškom zatvoru.

SVEĆENICI U SATROGRADIŠKOM ZATVORU

Stara Gradiška je poznata po zatvoru koji je ondje djelovao gotovo dvjesto godina. Naime, 1799. godine u tvrđavi Stare Gradiške bili su internirani francuski vojni zarobljenici. Od tada do kraja Austro-Ugarske Monarhije, 1918. godine, u Staroj Gradiški postoji zatvor koji je u pravosudnom sustavu te države. Nakon 1918. godine ondje su utamničeni i prvi zatvorenici u novoosnovanoj državi Kraljevini Srba, Hrvata i Slovenaca, odnosno Kraljevini Jugoslaviji. Od 1920. godine zatvor se proširuje, dograđuju se nove zgrade. Broj političkih zatvorenika raste, posebice zbog primjene "Zakona o zaštiti države". Osobito su teško tretirani politički zatvorenici.

U vrijeme NDH zatvor je nazvan *Sabirni – radni logor br. 5 - Stara Gradiška* – te je postao mjesto stradanja brojnih civilnih žrtava od 1941. do početka 1945. godine. Ovaj logor bio je povezan s logorom u Jasenovcu i drugim podružnicama za vrijeme NDH, te su u njemu stradali mnogi protivnici te države, kao i brojni civili Srbi, Židovi, Romi i Hrvati. Poznati su prijevori iz komunističke Jugoslavije o Jasenovačkom logoru, posebice višestrukog umnažanja broja žrtava za dnevno-političke potrebe, što se jednim dijelom odnosi i na Staru Gradišku. Objektivnan pristup događajima dvadesetog stoljeća zacijelo će logore drugog svjetskog rata morati istražiti u kontinuitetu, odnosno u kontekstu logora iz stare, versajske Jugoslavije i kasnijih *sabirnih, tranzitnih i radnih logora* u komunističkoj Jugoslaviji. Ujedno, trebat će registrirati sve žrtve 20. stoljeća, osuditi sve zločine i zločince, bez obzira tko ih je počinio, kako one iz Stare Jugoslavije, tako one iz NDH, i one iz komunističke Jugoslavije, i one počinjene u Domovinskom ratu. Utvrđivanje broja žrtava trebaju izvršiti stručnjaci i znanstvenici, bez ideologije i dnevne politike. I ovdje valja spomenuti da je bl. Alojzije Stepinac u više navrata 1942. godine od samog ondašnjeg državnog vrha na čelu s poglavnikom dr. Antom Pavelićem tražio očitovanje i istinu o logoru, u veljači 1943. snažno i otvoreno osudio sve postupke progona i sam logor u Jasenovcu: *Ovo je sramotna ljaga i zločin, koji vapije u nebo za osvetom, kao što je sramotna ljaga čitav Jasenovac za Nezavisnu Državu Hrvatsku. On traži izvođenje krvnika pred sud. Oni su najveća nesreća Hrvatske!* Dok govorimo o logoru u kontinuitetu, treba spomenuti da je u Staroj Gradiški bio logor i za vrijeme tzv. SAO Krajine do oslobođenja Zapadne Slavonije, od 1991.-1995. godine. Nakon toga zatvor u Staroj Gradiški više ne postoji a zatvorske zgrade uglavnom su prepuštene propadanju.

Jedno od važnih a još nedovoljno istraženih pitanje jest ta-
mnovanje brojnih svećenika u starogradiškom zatvoru za vri-
jeme komunističke vlasti nakon II. svjetskog rata. Čini se da je

arhivska građa o tom dobrano pročišćena i uništena, posebice u dijelu tragova zločina i nasilja. Postavlja se pitanje koliko je svećenika logoraša umrlo u zatvoru Stara Gradiška i ondje pokopano, potom onih koji su bili u zatvoru Stara Gradiška a umrli su kao robijaši drugdje. Tu je i pitanje točnog broja svih svećenika (biskupijskih i redovničkih) robijaša, koji su prošli kroz KPD Staru Gradišku. Iz knjige *Martirologij Crkve zagrebačke* (Zagreb 1998.) vidljivo je da se je broj svećenika i redovnike u logoru Stara Gradiška mijenjao i u poratnim godinama povećavao, jer su neki svećenici završavali izdržavanje kazne, a uvijek novi pristizali. Svećenici su bili razmješteni po raznim "sabirnim, tranzitnim, radnim" logorima, po zatvorima diljem Hrvatske. A oni koji su imali višegodišnje kazne redovito su upućivani u KPD Stara Gradiška. U Lepoglavi je tamnovao bl. Alojzije Stepinac s manjom skupinom svećenika, dok je nekoliko stotina svećenika prošlo kroz logor Stara Gradiška.

Pastirsko pismo hrvatskih biskupa od 20. rujna 1945. spominje da se po logorima i zatvorima nalazi 169 svećenika. Taj broj je rastao i kulminirao u poznatim montiranim procesima nadbiskupu dr. Alojziju Stepincu i drugima 1946. godine u Zagrebu, franjevcima iz samostana Majke Božje Lurdske u Zagrebu 1947., Suradnicama Krista Kralja i njihovoj skupini 1948., u procesu zagrebačkim bogoslovima 1951. godine te đakovačkim, splitskim i riječkim bogoslovima. U susjednoj BiH biskup dr. Smiljan Franjo Čekada dobio je zabranu ulaska u Bosnu kao apostolski upravitelj (administrator) Banjalučke biskupije a mostarski biskup dr. Petar Čule imao je montirani proces u Mostaru 1948. godine. Biskup Čule bio je osuđen na 11 godina robije u Zenici, gdje su izdržavali kazne svećenici i redovnici iz BiH.

Rast broja svećenika robijaša od 1949. do 1954. godine u Staroj Gradiški bio je povezan i s udbaškim progonom, vezanim uz stvaranje prorežimskog staleškog udruženja, koje su komunističke vlasti promicale, nastojeći unijeti podjelu u Crkvi i

među svećenicima. Služili su se raznim metodama, pokušavajući naći simpatizere u crkvenim redovima. U starogradiškom logoru su svećenike ucjenjivali i tražili od njih da potpišu kako će biti barem simpatizeri takovih prorežimskih skupina, a za uzvrat im je obećavana sloboda po isteku zatvorske kazne ili pomilovanje. Test ispita vjernosti režimu i Crkvi bio je i odnos tih svećenika prema nadbiskupu Alojziju Stepincu!

Usprkos svemu, najveći broj svećenika herojski se držao, bio je dosljedan i vjeran, stojeći čvrsto uz utamničenog nadbiskupa Alojzija Stepinca. Spomenimo tek neka njihova imena: Nikola Soldo, Pavle Pašiček, Krešimir Ivšić, Branko Birt, Adolf Blaga, Josip Crnković, Josip Orlić, franjevac Honorije Marijan Herman i Mladen Majnarić, budući biskupi, isusovac Mijo Škvorc, dr. Josip Salač i Ćiril Kos.

Među dosadašnjim istraživanjima ukupnog broja svećenika robijaša u Staroj Gradiški spomena je vrijedan jedan diplomski rad i jedan rad o pronađenim svećeničkim sudskim presudama. Objavljeni su u godišnjaku „Tkalčić“ (2007.) pod naslovom *Osuđeni vjerski službenici u Hrvatskoj u razdoblju od 1944. do 1951. godine - Doprinos hrvatskom žrtvoslovlju*. Sami svećenici robijaši procjenjivali su da je kroz logor u Staroj Gradiški prošlo između 200 i 300 svećenika zatvorenika. Dubrovački svećenik don Ivo Bjelokosić, osuđen na smrt, kazna mu je preinačena na 20 godina robije, a stvarno je bio u logoru u Staroj Gradiški 12 godina, od 1945. do 1957. godine, procjenjuje u svojoj knjizi *Svećenik – Matični broj St. Grad. 2019.* (Dubrovnik 2002.) da je kroz Staru Gradišku *prošlo oko tri stotine svećenika zatvorenika* tijekom njegova boravka. On navodi i svećenike koju su ondje u logoru umrli. Kapucin Ilija Borak zabilježio je 1955. godine da je u njegovo vrijeme u logoru Stara Gradiška dulje ili kraće boravilo 211 svećenika i redovnika. Od njih je bilo 76 iz Zagrebačke nadbiskupije. Župnik iz Varaždina Mihovil Kanoti sjeća se iz svog vremenskog razdoblja u Staroj Gradiški 207 svećenika i redovnika. Zagrebački kanonik dr. Vilim Nuk isticao je

da se sjeća iz Stare Gradiške 66 svećenika samo iz Zagrebačke nadbiskupije. U kartoteci s imenima svećenika robijaša Zagrebačke nadbiskupije za 1948. godinu upisana su 54 zatvorena svećenika, a uskoro ih je bilo naznačeno 67. To su uglavnom svećenici s dužim kaznama koji su boravili u Staroj Gradiški.

Dr. Augustin Franić iz Dubrovnika bavio se pitanjem robijaša političkih zatvorenika u KPD Lepoglava te u svojoj knjizi pod naslovom *KPD Lepoglava, mučilište i gubilište hrvatskih političkih zatvorenika* (Zagreb 2000.) navodi broj od oko 50.000, među kojima je i zagrebački nadbiskup dr. Alojzije Stepinac i skupina svećenika. Nedavno je izdao knjigu i o političkim robijašima u KPD Stara Gradiška pod naslovom *KPD Stara Gradiška, mučilište i gubilište hrvatskih političkih zatvorenika* (Dubrovnik 2009.). Franić navodi da su u tom zatvoru bila ubijena 122 politička zatvorenika, 187 ih umrlo na izdržavanju kazne, od čega 11 svećenika. U posebnom poglavlju (str. 176.-275.) prikazuje progon katoličkih svećenika. Tako nalazi u arhivskim dokumentima KPD Stare Gradiške da je ondje izdržavao zatvorsku kaznu 251 svećenik (biskupijski i redovnički zajedno s časnom braćom) i devet bogoslova. Očito je da to nije konačan broj.

Inicijativom požeškog biskupa dr. Antuna Škvorčevića izgrađena je nova crkva Sv. Mihaela Arkandela u Staroj Gradiški. Tako će se ispraviti povijesna nepravda iz 1948. godine kada je razorena župna crkva u tom mjestu. To zdanje ujedno će biti mjesto trajnog spomena i molitve za svećenike i druge nedužno osuđene ljude koji su bili zatvoreni u Staroj Gradiški. Znakovito je da su novu crkvu pomogli izgraditi sadašnji svećenici iz cijele Hrvatske i da se ona posvećuje u Svećeničkoj godini na «Dan obnove čišćenja pamćenja i spomena mučenika» u Požeškoj biskupiji, 26. ožujka 2010.

POPIS UTAMNIČENIH SVEČENIKA U STAROGRADIŠKOM ZATVORU

1. Abrus fra Ivan
2. Bajić Ante
3. Bajić Miško (fra Leonard, umro u zatvoru)
4. Bakan Josip
5. Bakotić Ante
6. Banić Ivan
7. Basta fra Vjenceslav
8. Bašić Tomo
9. Batošić Josip
10. Bazijanec Valentin
11. Bebić fra Bernardin
12. Bedric fra Gabro
13. Beker Ivan (umro u zatvoru)
14. Bellato Roberto (fra Ambroggio)
15. Beninca Ernesto (fra Bernardo)
16. Benvin Anton (fra Budislav - konventualac)
17. Bilan Šanto
18. Bilokapić fra Frano
19. Birt Franjo
20. Bjelokosić Ivo
21. Blaga Adolf
22. Bogović Josip
23. Bojanić Stjepan
24. Borak fra Ilija (kapucin)
25. Borić Nikola
26. Boroša Vladimir
27. Bortas Franjo (umro u zatvoru)
28. Bošnjak fra Karlo
29. Božnar Anton
30. Brajković Stjepan
31. Bubanić Karlo

32. Bubić Ćiro
33. Bukić fra Alberto
34. Bulat Petar (isusovac)
35. Cafuk Franjo
36. Canjuga fra Anzelmo (kapucin - umro u zatvoru)
37. Cek Sjepan
38. Cipriš Vid
39. Crnica fra Ante
40. Crnković Josip (Josip)
41. Crnković Josip (Matija)
42. De Martin Girolamo
43. Demšar Ivan
44. Domančić Marin (fra Petar - dominikanac)
45. Doppelhamer dr. Stjepan
46. Dorešić Nikola
47. Dragičević Srećko (isusovac)
48. Drnić Đuro (fra Dionizij)
49. Dukić Josip («Joko»)
50. Dumbović Vladimir
51. Džakula Mate
52. Đurić Josip
53. Eterović Jerko
54. Fabek Tomo
55. Filipović Josip
56. Franjetić Ivan
57. Fratrović Jure
58. Gabrić Stjepan
59. Gašo Hrvoje
60. Gašpert Ivan
61. Gazivoda Dragutin
62. Giaconi Ante
63. Gjerkeš fra Glibert
64. Glavaš Petar
65. Glumpak Franjo

66. Godrijan Josip
67. Golubić Đuro
68. Golubić Stjepan
69. Gomiero Albino (fra Sempliciano)
70. Grabić fra Petar-Šimun
71. Gregov fra Ljudevit
72. Grgurev Ivan
73. Gršković Ivan (fra Serafin)
74. Gručić Karlo (umro u zatvoru)
75. Grulih Branko
76. Gudelj Marijan
77. Gutal Zvonimir (isusovac)
78. Halauš Mato
79. Han Mirko (fra Teofil)
80. Haubrith Josip
81. Heraković Janko
82. Herman fra Marijan
83. Horjan Juraj
84. Hršak Josip
85. Husnjak Ladislav (fra Časlav)
86. Igreg Josip
87. Ilovača Mile (fra Velimir)
88. Imbrišak Stjepan
89. Ivšić dr. Milan
90. Ivšić Krešimir
91. Ivšić Matija
92. Jambrošić Josip
93. Jančić Mijo
94. Jerak fra Rudi (trećoredac)
95. Jeričević Roman
96. Jerković Rade
97. Jurišić Nikola (isusovac – brat laik)
98. Jurjević Vladimir
99. Jus fra Petar

100. Kamenski fra Dominik (konventualac)
101. Kamerlato fra Antun
102. Kancelarić Anton
103. Kanoti Mihovil
104. Karaman Tomislav
105. Karamarko Frane
106. Kavran Stjepan
107. Klarić dr. Marko
108. Klarić Mate
109. Klemen fra Krešo (brat laik)
110. Kocijančić Kristijan (fra Atanazije)
111. Kolarić Mihovil (umro u zatvoru)
112. Kolb Stjepan (fra Kamilo)
113. Kolenko Ivan
114. Konatić Eugen
115. Kopic Ivan
116. KOS ĆIRIL (kasnije đakovački i srijemski biskup)
117. Kovačić Alojzije
118. Kovačić Stjepan (umro u zatvoru)
119. Kovar Frano Konstantin
120. Kraljev fra Rajko
121. Kranjčev Juraj
122. Krile fra Antun
123. Kristek Vendelin
124. Krizomali dr. Urban
125. Krolo fra Karlo
126. Krznar Mato
127. Kržanić fra Krsto
128. Kulišić Stjepan (fra Mate)
129. Kunkera Josip
130. Ladić Jakob (umro u zatvoru)
131. Latinac fra Metod
132. Lisak Krešimir
133. Lodeta Franjo

134. Loina Mijo
135. Lovrić Stjepan
136. Lukin Romano
137. Lukša Josip
138. Magaš Marijan
139. Majerović Janko
140. Majnarić Josip (fra Mladen)
141. Majsec Josip
142. Majstorović Marko
143. Majstorović fra Vinko
144. Malek Valentin
145. Margetić Antun (fra Mamerto)
146. Marić dr. Đuka
147. Marjanović Jakša
148. Martinčić fra Modesto
149. Mašina fra Ignacije
150. Mašina Zdravko
151. Matacin Antun
152. Mates Lenard
153. Matoić Stanko
154. Mattiello Josip (fra Serafino)
155. Medić Herbert
156. Medven Antun
157. Medvid fra Bernard
158. Medvid Božidar
159. Meštrović fra Jozo
160. Mihaljević dr. fra Jerko
161. Milanja Robert
162. Miler Stjepan
163. Mirošević fra Bone
164. Miškulin Ivan
165. Mlinarić Stjepan
166. Nuić Petar
167. Nuk dr. Vilim

168. Orlić Josip
169. Paršić Bertrand (fra Drago - dominikanac)
170. Paša dr. Juraj
171. Pašiček Pavao
172. Pavišić Mijo
173. Pavlek Franjo (fra Tiburcije)
174. Pavlinović Ivan
175. Pavunić Stjepan
176. Pedišić Ive
177. Pedišić Nikola (Šime)
178. Pedišić Nikola (Marijan)
179. Pehar fra Vinko
180. Pehneć Franjo (fra Polikarpo)
181. Perhač Ivan (umro u zatvoru)
182. Perkan Danilo (Danijel)
183. Petrović Nikola
184. Petrović Zvonko
185. Pilepić Ante
186. Pizent Franjo
187. Poljak fra Vladimir
188. Puhl Fabijan
189. Radić Ante
190. Radelović Boško
191. Ramljak fra Julijan
192. Ramljak fra Metod
193. Rendulić Bono (fra Rajmund)
194. Ribarić Božo
195. Rosandić Marko (fra Vice)
196. Rudan Petar
197. Rugani Antun
198. Ružić Arsenio
199. SALAČ DR. JOSIP (kasnije pomoćni zagrebački biskup)
200. Samardžija fra Ivon
201. Sanković Josip

202. Santo Stjepan
203. Severović dr. Tomo (umro u zatvoru)
204. Sikirić fra Grgo
205. Slaviček Alojz
206. Sodar Josip
207. Soldo Nikola
208. Sparodžić Josip
209. Specijarić Antun
210. Stanić Marko
211. Sukner Josip
212. Šalić Ivan
213. Šeb Jakob
214. Šesnić Jure (fra Milan - dominikanac)
215. Šešelja Stjepan (fra Frane - trećoredac)
216. Šetka fra Milan
217. Šimečki Josip
218. Šimunić Mate
219. ŠKVORC MIJO (isusovac – kasnije pomoćni zagrebački biskup)
220. Šolić Rafael
221. Štambuk dr. Andro (Dušan)
222. Talan Franjo
223. Telebar Josip
224. Toljanić Antun
225. Tomljenović Josip
226. Topić fra Bernardin
227. Topić fra Frano
228. Tulić fra Benko
229. Turkalj Pero (umro u zatvoru)
230. Tvrtković fra Serafin
231. Valković fra Jerko
232. Valjak Josip
233. Varga fra Venancije
234. Velnić fra Rudi
235. Vešligaj fra Ivica (konventualac - laik)

- 236. Visković Predrag (fra Josip)
- 237. Vlahov fra Ambroz (konventualac)
- 238. Vlahovec Matija
- 239. Vojvoda Alojzije
- 240. Vragović Ivan
- 241. Vrcan fra Ćiril
- 242. Vučetić Frane
- 243. Vukelić Josip
- 244. Weber Hinko
- 245. Zorica Ivan
- 246. Zorić Krešimir
- 247. Zubić Ivan (fra Silvestar)
- 248. Žalig Norbert
- 249. Živković dr. Ilija
- 250. Žmegač Đuro (salezijanac)
- 251. Žunić Leonard

BOGOSLOVI ZATVORENICI U STAROJ GRADIŠKI

1. Gallo Irenko (Rijeka)
2. Hrastić Ignacije (Zagreb)
3. Kapš Josip (Rijeka)
4. Liković Mijo (Rijeka)
5. Luetić Veselko (Split)
6. Mršo Ivica (Đakovo)
7. Maslač Petar (Split)
8. Pezelj Mijo (Rijeka)
9. Šokčević Petar (Đakovo)

Navedeni podatci preuzeti su iz knjige dr. Augustina Franića
»KPD Stara Gradiška – mučilište i gubilište hrvatskih političkih
osuđenika«, Dubrovnik 2009., str. 176-272.

MOLITVA ZA UTAMNIČENE SVEĆENIKE U STAROJ GRADIŠKI

Gospodine Isuse Kriste! Ti si dragovoljno na križ ponio patnju, prezir, trpljenje i smrt svih onih kojima je zloća nanijela nepravdu, oduzela slobodu i dostojanstvo. Svojom ljubavlju jačom od smrti pobijedio si moć zla i nepravde te si u svom uskrsnuću uspostavio oslobođenje, puninu života i mir.

Tvojoj ljubavi povjeravamo našu proganjanu i osuđivanu, ponižavanu i preziranu svećeničku braću, koja su tamnovala u starogradiškom zatvoru u vrijeme komunističke vladavine. Svojim trpljenjem sjedinili su se s tvojim otajstvom muke i smrti, pridružili se ubijenom starogradiškom župniku Ferdi Maretiću, brojnoj pogubljenoj subraći, te mnogim drugim nedužnim stradalnicima samo zato što su vjerno vršili svoje svećeničko ili redovničko poslanje u Isusovoj Crkvi ili voljeli svoj narod i domovinu. Zahvaljujemo ti, Gospodine, za njihovo svjedočanstvo vjernosti i žrtvu!

Tvome milosrđu preporučujemo duše i savjesti onih koji su bili suradnici zla, djelovali po njegovu diktatu, donosili nepravdne osude, progonili i ubijali nedužne ljude te i sami postali žrtve.

Udijeli nam, Gospodine, da u svom srcu i molitvi trajno čuvamo čist spomen na svećeničke i druge žrtve starogradiškog zatvora, da nam pogled na njih ne pomute osvetničke strasti ili osjećaji mržnje prema počiniteljima zla, nego da snagom tvoje žrtve budemo ljudi praštanja i pomirenja. Daj da se jednom s tobom i s njima združimo u slavi nebeskog Jeruzalema, te u zajedništvu tvoje pobjedničke ljubavi uživamo vječnu pravdu i mir. Koji živiš i kraljuješ u vijeke vjekova. Amen.

Krist danas i uvijek. Aleluja!